407304 V

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Πρῶτα πολιτική ἀποκατάσταση καί μετά ὁ ἐπαναπατρισμός

ΚΑΘΗΜ 7/1/75

ΛΕΓΟΥΝ Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΜΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΤΟΥ ΑΧ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπὸ τὴν Βουδαπέστη ἐπέστρεψε ἐδῶ καὶ ἕνα περίπου μῆνα στὴν Ἀθήνα ὁ Δημήτρης Χατζῆς, ἕνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους Ἕλληνες πεζογράφους. Ἀπουσίαζε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα 28 χρόνια. Στὴν Βουδαπέστη ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ ὁ Μέμος Μακρῆς, ἕνας ἀπὸ τοὺς διασημότερους γλύπτες στὴν Εὐρώπη. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψη γιατὶ στερεῖται τῆς ἑλληνικῆς ἰθαγενείας. Ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα 29 χρόνια.

Μὲ τὸν Δημήτρη Χατζῆ καὶ τὸν Μέμο Μακρῆ εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουμε τὸ ἐπίκαιρο θέμα τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν 80.000 πολιτικῶν προσφύγων ποὺ ζοῦν σὲ ἀνατολικὲς χῶρες. Ἡ συνέντευξη μὲ τὸν Δημήτρη Χατζῆ ἔγινε στὴν Ἀθήνα, στὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς του στὸ Παγκράτι. Ἡ συνέντευξη μὲ τὸν Μέμο Μακρῆ ἐλήφθη τηλεφωνικῶς ἀπὸ τὴν Βουδαπέστη. Καὶ οἱ δύο συμφωνοῦν ὅτι προέχει ἡ πολιτικὴ ἀποκατάσταση τῶν 80.000 περίπου προσφύγων καὶ ἕπεται ὁ ἐπαναπατρισμός τους.

★

Ἀπὸ τὴν Βουδαπέστη ὁ Ἀγαμέμνων (Μέμος) Μακρῆς, νοσταλγὸς τῆς πατρίδος, μοῦ εἶπε:.

«Ἂν πραγματικὰ ἀποφασισθῆ ἡ λύση τοῦ θέματος τῶν πολιτικῶν προσφύγων, τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἡ ἐπιστροφή τους ἢ ὄχι. Τὸ πρόβλημα εἶναι νὰ νομιμοποιηθοῦν ὡς Ἕλληνες. Στὴν Ἑλλάδα συμφέρει νὰ ἔχη ἑλληνικὲς κοινότητες στὴν Ἀνατολή, ὅπως ἔχει καὶ στὴν Δύση. Βασικὸς σκοπὸς τῶν πολιτικῶν προσφύγων εἶναι νὰ ἀποκτήσουν τὴν φυσιογνωμία τους ὡς Ἕλληνες. Θέλουν νὰ εἶναι Ἕλληνες ἔστω καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ».

— Πόσοι πολιτικοὶ πρόσφυγες βρίσκονται στὴν Βουδαπέστη;

«Σ' ὁλόκληρη τὴν Οὐγγαρία εἴμαστε 5.000».

— Σεῖς πῶς βλέπετε τὴν λύση τοῦ προβλήματος τῶν πολιτικῶν προσφύγων;

«Τὸ πρόβλημα εἶναι νὰ μὴ ἐπιστρέψουν ὁμαδικὰ στὴν Ἑλλάδα καὶ δημιουργηθοῦν ἄλλα προβλήματα. Ὁ καθένας θὰ ἀντιμετωπίση τὸ θέμα ἀτομικά, σύμφωνα μὲ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ ἐπαγγελματική του κατάσταση».

— Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μποροῦν νὰ ἀπορροφηθοῦν στὴν Ἑλλάδα ὅταν ἐπιστρέψουν;

«Ὑπάρχει μέσα σ' αὐτὸ τὸν κόσμο τῶν προσφύγων ἕνα ἀνθρώπινο, ἐπιστημονικό, τεχνικὸ καὶ ἐργατικὸ δυναμικό, ποὺ θὰ εἶναι χρήσιμο στὴν Ἑλλάδα».

— Ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν πολιτικῶν προσφύγων ἀξιόλογοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι;

«Θὰ ἔχετε πολλὲς ἐκπλήξεις καὶ ἰδιαίτερα στὸν ἐπιστημονικὸ καὶ πνευματικὸ τομέα».

— Μπορεῖτε νὰ ἀναφέρετε μερικὰ ὀνόματα;

«Δὲν ἔχω ἁρμοδιότητα».

— Γλυπτά σας ἔργα κ. Μακρῆ ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα;

«Νομίζω ὅτι στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη πρέπει νὰ ὑπάρχουν ἕνα - δυὸ πορτραῖτα καὶ ἕνα γλυπτὸ στὸ τυπογραφεῖο τοῦ ἀδελφοῦ μου στὴν Ἀθήνα».

— Γνωρίζετε τὴν σύγχρονη ἑλληνικὴ τέχνη;

«Βεβαίως καὶ πρῶτα - πρῶτα τὴν δουλειὰ ὅλων τῶν συμμαθητῶν μου, τοῦ Μόραλη, τοῦ Ζογγολόπουλου, τοῦ Τάσσου. Γνωρίζω, ἐπίσης, καλὰ τὴν δουλειὰ αὐτῶν ποὺ ζοῦν στὸ Παρίσι, ὅπως ὁ Κουλεντιανός, ὁ Φιλόλαος, ὁ παληός μου φίλος Γαΐτης, ὁ Φασιανός. Μοῦ ἄρεσαν καὶ τὰ ἔργα τριῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ποὺ πῆραν μέρος στὴν διεθνῆ ἔκθεση τῆς Βουδαπέστης».

— Εἴδατε στὸ ἐξωτερικὸ τὴν ταινία «Ζ» κ. Μακρῆ;

«Ναὶ καὶ τὴν θεωρῶ πολὺ καλή. Ὁ Κώστας Γαβρᾶς ποὺ τὴν σκηνοθέτησε νομίζω ὅτι στὸ εἶδος τοῦ πολιτικοῦ θρίλλερ, εἶναι πρώτης τάξεως σκηνοθέτης».

— Πότε σᾶς ἀφηρέθη ἡ ἑλληνικὴ ἰθαγένεια;

«Εἶμαι 61 χρόνων καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἔφυγα τὸ 1945. Πῆγα πρῶτα στὸ Παρίσι ὅπου ἔμεινα 5 χρόνια. Ἀπὸ τὸ 1950 ζῶ στὴν Βουδαπέστη. Μοῦ ἀφηρέθη ἡ ἰθαγένεια τὸ 1963, ὅταν ζήτησα νὰ γυρίσω πίσω στὴν πατρίδα».

★

Ὁ Δημήτρης Χατζῆς ἀναλύει τὸ πρόβλημα ὅπως τὸ ἔζησε ὁ ἴδιος τρεῖς σχεδὸν δεκαετίες καὶ λέει:

«Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ ἦλθα στὸ ἀεροδρόμιο, εἶπα ὅτι αὐτὸ εἶναι ἕνα πρόβλημα ἐκδημοκρατισμοῦ. Εἶπα ἀκόμη ὅτι εἶναι ζήτημα ἠθικῆς τάξεως, ὅταν τὸ Κ. Κ.Ε. εἶναι νόμιμο σήμερα καὶ ὁ Φλωράκης βρίσκεται στὴν Βουλή. Εἶναι ζήτημα ἠθικῆς τάξεως νὰ μὴ πληρώνουν οἱ μικροί, ἀνώνυμοι ἄνθρωποι. Ἂν ἐμεῖς ἤμασταν ἐγκληματίες αὐτοὶ οἱ ἀνώνυμοι ἄνθρωποι, ποὺ βρίσκονται ἔξω, ὑπῆρξαν τὰ θύματά μας. Ἐφ' ὅσον στὴν νέα πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας νομιμοποιήθηκαν οἱ ἡγέτες τοῦ Κ.Κ.Ε. γιατὶ νὰ μὴ συμβαίνη τὸ ἴδιο καὶ μὲ τοὺς ἀνώνυμους; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἠθικὸ θέμα».

— Εἶναι δυνατὸν τὸ πρόβλημα νὰ λυθῆ μὲ τὴν ἐξέταση τῆς ἀτομικῆς περιπτώσεως τοῦ κάθε ἀνθρώπου χωριστά;

«Ὄχι. Τὸ εἶπα στὸ παρελθὸν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω σήμερα: ἂν πρόκειται νὰ γίνη κάτι τέτοιο θὰ χρειασθοῦν 30 χρόνια. Ἂν εἶναι σωστὰ ὅσα εἶπα, τότε δὲν ὑπάρχει παρὰ μία μόνο λύση, αὐτὴ ποὺ συζητιέται τελευταῖα. Μὲ μιὰ μονοκονδυλιὰ νὰ ἀκυρωθοῦν οἱ πράξεις μὲ τὶς ὁποῖες τοὺς στέρησαν τὴν ἰθαγένεια. Ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ γίνη αὐτό, πραγματικὰ μπαίνει ἕνα ζήτημα ἐπαναπατρισμοῦ».

— Τί θὰ γίνουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; Μποροῦν νὰ γυρίσουν καὶ νὰ ἀποκατασταθοῦν ἐδῶ;

«Θέλω νὰ πῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ συνδέεται ὁ ἐπαναπατρισμὸς μὲ τὴν ἐθνικὴ καὶ τὴν πολιτική τους ἀποκατάσταση. Πρῶτα ἡ ἀποκατάσταση καὶ ὕστερα ἔρχεται ὁ ἐπαναπατρισμός. Ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ποὺ βρίσκονται ἔξω δὲν μπορεῖ νὰ γυρίση, ἀπὸ πρακτικὴ πιὰ ἄποψη. Εἶναι μεγάλοι ἄνθρωποι, ἔχουν οἰκογένειες, τὰ προβλήματά τους — καὶ τὶς λύσεις — ἐκεῖ. Ἐπίσης εἶναι ἕνα μεγάλο ποσοστὸ ἀνθρώπων ποὺ συνταξιοδοτοῦνται καὶ ἐπίσης δὲν μποροῦν νὰ ἔλθουν. Ἐπαναλαμβάνω, ὅμως, ὅτι αὐτὸ δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὴν πολιτική τους ἀποκατάσταση».

— Πολλοὶ θεωροῦν τὸ πρόβλημα ὡς πολὺ περίπλοκο...

«Πραγματικὰ εἶναι περίπλοκο τὸ ζήτημα τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ. Τὸ πολιτικὸ ἐγὼ τὸ ξεχωρίζω. Ἡ ἀποκατάστασή τους ἐδῶ, ναί, εἶναι περίπλοκο πρόβλημα. Εἶναι φυσικὸ αὐτό».

— Πιστεύετε ὅτι ὑπάρχει ἀξιόλογο ἐπιστημονικὸ καὶ πνευματικὸ δυναμικὸ ἀνάμεσα στοὺς πολιτικοὺς πρόσφυγες;

«Πραγματικὰ ὑπάρχει ἕνα ἐπιστημονικὸ δυναμικὸ ποὺ σὲ μερικοὺς κλάδους, ἰδίως τεχνικούς, θὰ εἶναι στὴν Ἑλλάδα χρήσιμο. Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικὸ εἶναι ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ «φέρουν» στὴν Ἑλλάδα, ἕνα μέσο τεχνικὸ προσωπικὸ ἄριστο, ἀπαραίτητο γιὰ τὶς ἑλληνικὲς βιομηχανίες. Αὐτὸ μπορῶ νὰ τὸ πῶ ὑπεύθυνα».

— Εἶστε φίλος τοῦ Μέμου Μακρῆ καὶ κάνατε πολλὰ χρόνια μαζὶ στὴν Βουδαπέστη. Πέστε μου τὴν γνώμη σας γι' αὐτὸν τὸν Ἕλληνα γλύπτη ποὺ δὲν γύρισε ἀκόμη.

«Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔξω ὁ Μέμος θεωρεῖται ἕνας πάρα πολὺ καλὸς γλύπτης. Πολλὰ ἔργα του βρίσκονται καὶ σὲ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες, ὅπως τὴν Αὐστρία καὶ τὴν Σουηδία. Πραγματικὰ τιμᾶ τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα καὶ αὐτὸ δὲν τὸ λέω ἐπειδὴ εἶναι ἀδελφικός μου φίλος».

— Σεῖς προσαρμοσθήκατε ἐδῶ;

«Νομίζω ὅτι δὲν ἤμουν ποτὲ ἀπροσάρμοστος. Βρῆκα, ἐπιστρέφοντας, μιὰ συνέχεια ἡ ὁποία δὲν εἶχε κοπῆ. Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶμαι στὴν Ἀθήνα ὅπως καὶ σεῖς».

ΑΡΧΑΪΚΟ ΜΠΙΚΙΝΙ

Οἱ καλοκαιρινὲς διακοπὲς καὶ οἱ βαθειὲς γαλάζιες θάλασσες μπορεῖ νὰ εἶναι ἀκόμα μακριά, ἀλλὰ οἱ Ἄγγλοι σχεδιασταὶ μόδας εἶναι ἕτοιμοι νὰ κατακλύσουν, ἀμέσως μετὰ τὶς παραδοσιακὲς ἐκπτώσεις τοῦ Ἰανουαρίου, τὰ μαγαζιὰ τοῦ Λονδίνου μὲ τὶς νέες τους δημιουργίες γιὰ τὴ θάλασσα. Ἀνάμεσα στὰ διάφορα μικροσκοπικὰ μπικινάκια καὶ τὰ βραζιλιανὰ «στρίνγκς», ἡ συμπατριώτισσά μας Ἕλενα Ματθαιοπούλου τῆς ἀγγλικῆς «Νταίηλυ Ἐξπρές», ξεχωρίζει αὐτὴ τὴ φίνα δημιουργία τῆς Γιούκι, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴ ἐσθῆτα. Φτιαγμένο ἀπὸ ἁπαλὸ ζέρσεϋ, ποὺ στερεώνεται στὸν ἕνα ὦμο μὲ λουλούδια ἢ κλίπ, καὶ καταλήγει σὲ πτυχές, τὸ ἀρχαϊκὸ αὐτὸ μπικίνι ἀναδεικνύει τὸ τέλειο μαύρισμα. Καὶ ἡ λυγερὴ Χέϊζελ ἀπὸ τὴν Γουϊάνα ποὺ τὸ φορᾶ, μοιάζει νὰ ὀνειρεύεται ἕνα μακρὺ ζεστὸ καλοκαίρι...

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ